

Wanda Szulowska

Antroponimia Warmii i Mazur - historia i współczesność

Prace Językoznawcze 8, 49-59

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Wanda Szulowska
Olsztyn

Antroponimia Warmii i Mazur – historia i współczesność

Anthroponymy of Warmia and Mazuria – History and Present Day

Present anthroponymy in article were have talked over on Warmii and Mazury.

Słowa kluczowe: onomastyka, antroponimia, nazwy własne

Key words: onomastics, anthroponymy, proper names

Tereny Warmii i Mazur¹ – po ostatniej reformie administracyjnej tworzące województwo warmińsko-mazurskie – to ziemia, która w przeszłości kilkakrotnie zmieniała swą przynależność państwową i na której co najmniej dwa razy doszło do całkowitej wymiany zamieszkującej ją ludności. Pierwotnie rejon ten należał do plemion pruskich, m.in. Warmów, Natangów, Galindów, Sasinów i innych. Po podbiciu tych ziem przez Krzyżaków w XIII w. pierwotna ludność ulegała stopniowemu zanikowi, a za okres, kiedy doszło do jej całkowitego zaginięcia, można przyjąć przełom XVII i XVIII w., kiedy to resztki Prusów, które nie uległy germanizacji bądź polonizacji, wymarły na skutek dżumy trwającej na Warmii w latach 1708–1709.

Od końca XIII w. ziemie te były kolonizowane przez osadników niemieckich, a także przez Ślązaków i Czechów oraz ludność z Pomorza Zachodniego. Polska kolonizacja tych terenów (drobna szlachta i chłopci z Mazowsza i z ziemi chełmińskiej) rozpoczęła się w wieku XIV, a napływ Polaków na Warmię zakończył się po wojnie północnej (1700–1721).

Od 1466 r. dominium warmińskie należało – w ramach Prus Królewskich – do Polski, natomiast pozostałe ziemie tego regionu – do państwa krzyżackiego. Po hołdzie pruskim w 1525 r. weszły w skład Prus Książęcych, które w 1657 r. stały się niezależne od Polski (mapa 1).

¹ Dane o dziejach i osiedleniu regionu za: S. Achremczyk: *Historia Warmii i Mazur*. Olsztyn 1997 oraz hasła: *Mazury*. [W:] *Wielka Encyklopedia Powszechna*. T. 7. Warszawa 1966 oraz *Warmia*: ibidem. T. 12. Warszawa 1969.

Mapa 1. Prusy Książęce i Warmia po 1525 r. (wg J. Malika)

Źródło: za S. Achremczyk: *Historia Warmii i Mazur*. Olsztyn 1997 (bez numeru strony)

Dominium warmińskie przez cały czas swego istnienia było terytorium zamieszkanym przez katolików. Biskupami warmińskimi byli ludzie nie tylko wielce zasłużeni dla kultury polskiej, ale również podtrzymujący silny nurt polskości na tych ziemiach, jak chociażby Marcin Kromer, Jan Dantyszek czy nieco później – Ignacy Krasicki. Kolonizację polską w XVI w. wspierał ówczesny kanonik fromborski Mikołaj Kopernik. Po sekularyzacji państwa krzyżackiego przewagę na dzisiejszych Mazurach uzyskali protestanci.

Po pierwszym rozbiorze Polski w 1772 r. zlikwidowano dominium warmińskie, a Warmia razem z Mazurami pozostawała aż do zakończenia II wojny światowej w granicach Prus Wschodnich.

Wówczas to doszło do ponownej zmiany osadniczej na tych terenach. 14 marca 1945 r. utworzono z ziem Powiśla, Warmii oraz Mazur – Okręg Mazurski (mapa 2). Jeszcze podczas działań wojennych, na przełomie 1944 i 1945 r., z rejonu Warmii i Mazur ewakuowało się ponad 800 tys. ludzi, co stanowiło około dwóch trzecich całej tamtejszej ludności. Do końca 1950 r. wysiedlono z tych terenów 72 tys. Niemców.

Mapa nr 2. Podział administracyjny Okręgu Mazurskiego po 16 sierpnia 1945 r.

Źródło: za S. Achremczyk: *Historia Warmii i Mazur*. Olsztyn 1997 (bez numeru strony)

Na miejsce autochtonów zaczęła napływać ludność przybyła tu z centralnej Polski (głównie z Kurpiów i pozostałych części Mazowsza), z Kresów Północnych (ponad 113 tys.), a od 1947 r. – Ukraińcy w związku z akcją „Wisła” (ponad 55 tys. ludności ukraińskiej, głównie w północnych, wyludnionych powiatach Warmii i Mazur). Początkowo było to osadnictwo spontaniczne, często związane z tzw. szabrem, ale stopniowo ludność napływowa pozostawała na tych terenach, a dla ich potomków Warmia i Mazury stały się małą ojczyzną. O miejscu pochodzenia swych dziadów dzisiejsi Warmiacy i Mazurzy dowiadują się zapewne z ustnych opowieści rodzinnych, a o ich związkach z innymi regionami świadczą często cechy fonetyczno-morfologiczne, tkwiące w ich nazwiskach.

W związku ze zmianą składu etnicznego i wyznaniowego ludności po zakończeniu II wojny światowej na terenie Okręgu Mazurskiego zapoczątkowano działalność Kościołów: rzymskokatolickiego, ewangelickiego i prawosławnego.

Dotychczasowe badania onomastyczne na Warmii i Mazurach omówiła Maria Biolik². Jak wynika z przytoczonych przez autorkę danych, znacznie dokładniej dla omawianych terenów zostały opracowane nazwy związane z toponimią regionu – zarówno makro-, jak i mikrotoponimiczne, a także nazwy hydronimiczne. Warmińsko-mazurskim nazwom antroponimicznym poświęconych jest zaledwie kilka prac³. Co najistotniejsze – przedmiotem zainteresowania poszczególnych autorów wszystkich opublikowanych, jak również wielu pozostających w maszynopisach monografii i artykułów są antroponimy z okresu sprzed II wojny światowej (udział procentowy nazw pochodzenia niemieckiego w tych opracowaniach jest bardzo różny: od około 28% w komornictwie olsztyńskim do około 70% w komornictwie lidzbarskim). Brak jest natomiast zainteresowania nazwami osobowymi współczesnych mieszkańców Warmii i Mazur, które – jak mi się wydaje – szczególnie polonistom dają większe możliwości właściwej interpretacji zjawisk językowych, a jednocześnie stanowią niezwykle istotny problem natury socjolingwistycznej, ponieważ – jak wiadomo – ruchy migracyjne na tych terenach są inne niż w pozostałych regionach powojennej Polski, porównywalne być może jedynie z migracjami na zachodnich i północno-zachodnich Ziemiach Odzyskanych.

Celem, jaki przyświecał dotychczasowym zainteresowaniom onomastów, była analiza nazw osobowych występujących w okresie średniopolskim w jednym z dziesięciu komornictw warmińskich, które ukształtowały się w połowie XIV w. i przetrwały bez zmian do pierwszego rozbioru Polski. Jedną z tak

² M. Biolik: *Badania onomastyczne na Warmii i Mazurach. Problemy badawcze i metodologiczne*. [W:] *Metodologia badań onomastycznych*. Red. M. Biolik. Olsztyn 2003, s. 83–90.

³ Analizy staropruskich nazw osobowych występujących na tym terenie dokonał w okresie międzywojennym R. Trautmann: *Die altpreußischen Personennamen*. Göttingen 1925 (przedruk: 1976).

pomyślanych, a jedyną z dotychczas opublikowanych monografii, jest praca Barbary Mossakowskiej⁴, w której autorka analizuje nazwiska mieszkańców komornictwa olsztyńskiego od XVI do XVIII w. Podobne założenia mają nieopublikowane prace doktorskie Aliny Naruszewicz-Duchlińskiej, która zajęła się nazwiskami mieszkańców komornictwa lidzbarskiego z lat 1500–1772 oraz Agnieszki Wrońskiej o nazwiskach polskich mieszkańców Barczewa i okolic w XVII w. Obecnie powstaje w Olsztynie praca doktorska Izy Matusiak o nazwiskach mieszkańców komornictwa jeziorańskiego. Przy okazji powstał artykuł o identyfikacji kobiet na wspomnianym terenie⁵. Antroponimii okolic Węgorzewa z okresu średniopolskiego dotyczą też dwa artykuły Marii Biolik⁶. O nazwach osobowych mieszkańców Mazur pisał historyk UWM, Grzegorz Białuński⁷. Wydaje się jednak, że lepszym rozwiązaniem byłaby tu współpraca historyka zbierającego materiał (albo przynajmniej podającego dane, gdzie taki materiał jest dostępny) i językoznawcy interpretującego i właściwie odczytującego zapisane w dokumentach historycznych nazwy.

Wnioski, jakie można wysnuć odnośnie do antroponimii na Warmii w okresie średniopolskim, zawierają się przede wszystkim w stwierdzeniu, że mamy tu do czynienia ze wzajemnym oddziaływaniem nazewnictwa pochodzenia polskiego i niemieckiego (nazwy pochodzenia innego są wyjątkowe). W zakresie nazwisk o polskiej proveniencji (por. tab. 1) można stwierdzić, że podstawowy model nazewnictwa osobowego jest analogiczny z modelem realizowanym na terytorium pozostałych ziem Korony.

Wydaje się, że niezależnie od komornictwa dominują tu nazwiska z sufiksami *-ski* (i jego wariantami), które we wszystkich ziemiach polskich z przyczyn kulturowych uznane były za lepsze, natomiast inne typy nazwisk w różnych komornictwach wykazywały różną popularność. I tak: w komornictwie lidzbarskim do najbardziej produktywnych (po *-ski*) należą – według stwierdzeń A. Naruszewicz-Duchlińskiej⁸ – nazwiska z sufiksem *-(ow/-ew)icz*, natomiast w komornictwie olsztyńskim są to nazwiska z elementem *-k-* w części sufiksальной. We

⁴ B. Mossakowska: *Nazwiska mieszkańców komornictwa olsztyńskiego*. Gdańsk 1993.

⁵ I. Matusiak: *Sposoby identyfikacji kobiet dawnego komornictwa jeziorańskiego na Warmii*. „Prace Językoznawcze” nr V. Olsztyn 2003, s. 75–83.

⁶ M. Biolik: *Nazwiska polskie mieszkańców okolic Węgorzewa w latach 1653–1853*. [W:] *Antroponimia słowiańska*. Red. E. Wolnicz-Pawłowska i J. Duma. Warszawa 1996, s. 39–50 i teje: *Germanizacja nazwisk polskich mieszkańców okolic Węgorzewa w latach 1653–1853*. „Prace Językoznawcze” nr I. WSP. Olsztyn 1997, s. 5–19.

⁷ G. Białuński: *Nazwy osobowe na Mazurach w XV–XVIII w. (ze szczególnym uwzględnieniem Krainy Wielkich Jezior Mazurskich)*. „Onomastica” XLI. Kraków 1996, s. 83–95. Ten sam autor napisał artykuł *Nazwy osobowe w Piszku w XVI–XVII wieku – pogranicznym miasteczku polsko-niemieckim*, z którym można zapoznać się w Internecie.

⁸ Chciałabym w tym miejscu serdecznie podziękować Alinie Naruszewicz-Duchlińskiej za udostępnienie mi *Uwag końcowych* pracy o nazwiskach mieszkańców komornictwa lidzbarskiego.

wspomnianych powyżej pracach brak jest ujęcia socjolingwistycznego, a także przedstawienia rozwoju kształtowania się nazwiska w poszczególnych wiekach. Sądząc jednak po uwagach B. Mossakowskiej: „Aż w 36,43% (200 haseł) całego zasobu na *-ski* stanowią nazwiska wtórne, utworzone na wzór produktywnego modelu” (s. 127) oraz „produktywność formantów z komponentem *-k-* w części sufiksальной zmniejsza się pod koniec wieku XVII i w wieku XVIII na rzecz innych, zwłaszcza sufiksu *-ski*” (s. 130), można zakładać, że również na terenie Warmii znany był proces przekształcania nazwisk uważanych za pospolite w nazwiska lepiej postrzegane przez ich nosicieli. Analogiczny proces znany był przecież na rdzennych ziemiach Korony, czego niewątpliwym świadectwem jest *Liber chororum* Nekandy-Trepki z pierwszej połowy XVII w., jak również „polepszanie” nazwisk na Mazowszu, które można obserwować już w wieku XVI⁹.

Tabela 1

Nazwiska polskie w komornictwie olsztyńskim

Nazwiska polskie	1372	= 72,5% wyekscerpowanych ze źródeł tego okresu
n. prymarne	489	= 35,65% nazwisk polskich w tym: odmiennych ~ 30% dapelatywnych ~ 70%
n. sekundarne	847	= 61,7% nazwisk polskich
<i>-ski</i>	549	= 64,8% nazwisk sekundarnych, w tym 317 to formacje odmiejscowe
<i>-k-</i>	170	= 21% nazwisk sekundarnych
<i>-ic(z), 0ewic(z), -owic(z)</i>	36	= 4,3% nazwisk sekundarnych
<i>-l-</i>	16	
<i>-ch-</i>	11	
<i>-n-</i>	8	

Źródło: B. Mossakowska: *Nazwiska mieszkańców komornictwa olsztyńskiego (XVI–XVII w.)*. Gdańsk 1993; klasyfikacja wg S. Rosponda

Z zupełnie innego typu problemami mamy do czynienia przy analizie nazwisk współczesnej ludności zamieszkującej Warmię i Mazury. W związku z przebudową etniczną ludności po II wojnie światowej, związaną m.in. z napływem na omawiane tereny ludności polskiej z Kresów i ludności ukraińskiej po

⁹ Piszę o tym w swojej rozprawie habilitacyjnej *Dawna antroponimia Mazowsza (XV–XVII w.)*, Olsztyn 2004, s. 151.

akcji „Wisła”, wydaje się interesujące, na ile te – często przymusowe – migracje znajdują odzwierciedlenie w nazewnictwie osobowym. Dotychczas nikt z onomastów nie podejmował analiz tego typu.

Na podstawie kilku prac magisterskich, obronionych w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim, chciałabym przedstawić niewielką próbę interpretacyjną materiału zebranego przez magistrantki z terenu dzisiejszej Warmii i Mazur (por. tab. 2).

Tabela 2

Nazwiska na Warmii i Mazurach po II wojnie światowej

	Sząbruk	Wilczęta	Dzierzgoń	Nidzica	Kobuły*
Razem:	356	266	730	895 kat. + 114 ewang.	
-ski	140	66	223	465+44	
zależnościowe	65	47	121	134+47	300
-owicz	21	14	41	50+2	73
-k-	44	33	87	81+40	227
w tym: -'uk	2	3	13	12+4	23
-'ak	13	10	33	38+3	74
-ko	6	4	12	3	–
patronim semantyczny	31	26	13	41+14	1
przezwiskowe	78	115	126	170+23	
od nazw zawodu	3	12	8	4	
obce	27	–	61	32+10	

* tylko zależnościowe (derywowane morfologicznie i semantycznie)

Źródło: na podstawie prac magisterskich UWM.

Do analizy wykorzystałam materiał (a nie wnioski, do jakich doszły autorki prac) następujących prac: Alina Basaj *Antroponimia mieszkańców Parafii Rzymskokatolickiej w Wilczętach* [W]; Monika Dubień *Nazwiska mieszkańców gminy Stary Dzierzgoń* [D]; Katarzyna Krupa *Antroponimia parafii Sząbruk w powiecie olsztyńskim* [S]; Anna Latek-Lejbt *Imiona i nazwiska mieszkańców Nidzicy po II wojnie światowej* [N] oraz Joanna Kowalczyk *Nazewnictwo osobowe miejscowości Kobuły po II wojnie światowej* [K]. W tej ostatniej pracy zostały omówione tylko nazwiska typu patronimicznego (semantyczne i z wykładnikami morfologicznymi).

Każda z magistrantek we wstępie do swojej pracy podawała krótką charakterystykę miejscowości, o której pisała, uwzględniając również zagadnienie powojennego w niej osadnictwa. Materiał onomastyczny z Nidzicy pochodził zarówno z parafii rzymskokatolickiej, jak i ewangelickiej. W trzech pracach [K, N, W] analizie poddano również imiona mieszkańców omawianych miejscowości.

W Nidzicy i Starym Dzierzgoniu dominowała ludność z Polski centralnej, w Nidzicy – głównie z Kurpiowszczyzny, północnego Mazowsza i Warszawy, zaś w Dzierzgoniu – z województwa rzeszowskiego¹⁰ i lubelskiego. W pozostałych miejscowościach obok mieszkańców Polski centralnej zamieszkuje ludność pochodzenia kresowego i ukraińskiego.

Analiza imion dokonana na podstawie zebranych materiałów w ciągu pięćdziesięciu powojennych lat pokazuje, podobny do ogólnopolskiego proces zmierzający do wspólnej mody imienniczej u wszystkich Polaków¹¹. Różnice tkwią w szczegółach i związane są również z wyznaniem ludności. Jeśli porównamy imiona nadawane katolikom i ewangelikom w Nidzicy, to z oczywistych względów ich zasób jest nieco inny. Pierwsi znacznie częściej sięgają do imion pochodzenia słowiańskiego (wśród katolików występuje 10 słowiańskich imion żeńskich i 27 imion męskich, zaś wśród ewangelików – tylko 3 imiona żeńskie i 8 imion męskich). Natomiast ci drudzy chętniej czerpią z tradycji germańskiej (18 imion żeńskich u ewangelików i 12 – u katolików oraz 33 imiona męskie u ewangelików i 15 – u katolików). Różnica polega nie tylko na użyciu większej liczby imion germańskich przez ewangelików, ale też na wykorzystaniu imion, które przez nazewnictwo polskie (katolickie) są znacznie słabiej przyswojone, odczuwane jako obce, m.in. takie jak: *Brunhilda, Elfryda, Eryka, Fryda, Irmgardena* czy też *Ernst, Frydrych, Ginter, Reinhold, Urlich, Willi, Zygfryd*.

Różnice występują również w imiennictwie ludności wyznania rzymskokatolickiego i grekokatolickiego w Wilczętach. Poza wyjątkowo nadanym imieniem *Orest* grekokatolikowi oraz niewystępujących u grekokatolików imion: *Leszek, Mariusz* i *Maciej* zasób wykorzystywanych imion przez wyznawców obu odłamów wyznaniowych jest wspólny. Różna jest jednak popularność poszczególnych imion w obu grupach wyznaniowych. Poza najpopularniejszym, wspólnym *Andrzejem* wśród rzymokatolików w następnej kolejności występują: *Jan, Zbigniew, Wiesław* i *Krzysztof*, wśród grekokatolików: *Stanisław, Bogdan, Michał, Jarosław*.

Analiza nazwisk pokazuje, że na dzisiejszej Warmii i Mazurach nadal do najbardziej popularnych – przynajmniej w niektórych częściach tego regionu – będą należały nazwiska z sufiksem *-ski* (i jego wariantami). Nie zawsze będą

¹⁰ Autorka nie pisze wyraźnie, że chodzi o ludność ukraińską, co jednak wyraźnie pokazuje analiza nazwisk występujących obecnie w tej okolicy (m.in. z dużym udziałem nazwisk z suf. *-'uk*).

¹¹ Por. K. Nowik: *Zmiany frekwencyjne w zasobie imion w Polsce powojennej*. [W:] *Najnowsze przemiany nazewnictwa*. Warszawa 1998, s. 57–71.

one pochodzenia odmiejscowego, ale zapewne w wielu miejscowościach typ nazwisk odmiejscowych będzie dominował, czego przykładem w analizowanej próbie mogą być nazwiska nidziczno-katolików (ponad 50% wszystkich nazwisk, natomiast wśród ewangelików – tylko niecałe 39%). Niewątpliwie duży wpływ miał tu napływ ludności pochodzenia mazowieckiego, gdzie ten typ nazwisk był najpowszechniejszy właściwie już od XVII w. Tam, gdzie powojenne osadnictwo mazowieckie było słabsze, tam i udział procentowy nazwisk z sufiksem *-ski* jest mniejszy, por. Sząbruk – około 39%, Stary Dzierżgoń – około 30%, Wilczęta – około 25%.

Nazwiska typu przezwiskowego są obok nazwisk z suf. *-ski* najczęściej spotykanym rodzajem nazw osobowych współczesnych Warmiaków i Mazurów. Wyróżnia się tu parafia Wilczęta, gdzie osiągają one aż 43,23% wszystkich nazwisk, w innych regionach ich udział kształtuje się na poziomie około 20%.

Nazwiska zależnościowe (od 15,1% w Nidzicy u katolików do 41,23% u ewangelików) tworzone są głównie za pomocą formantu z elementem *-k-* w części sufiksalnej, co wskazuje raczej na dominację nowszego typu nazwisk typu patronimicznego i co pozwala sądzić, że przodkowie dzisiejszych nosicieli tych nazwisk nie należeli do stanu szlacheckiego. Nazwiska zależnościowe z pierwotnymi sufiksami patronimicznymi we wszystkich omawianych miejscowościach stanowią około 5% wszystkich występujących w danej okolicy nazwisk.

Wśród nazwisk motywowanych przez nazwy zawodu wyróżnia się parafia Wilczęta, w której tworzą one 4,5% wszystkich nazw osobowych, co być może wskazuje, że osiedlili się tu ludzie z małych miasteczek. W pozostałych miejscowościach nazwy odzawodowe są spotykane rzadko (około 1%).

Jako obce – w stosunku do języka polskiego czy szerzej języków słowiańskich – traktuję tu nazwy niesłowiańskie (częstsze niemieckie, wyjątkowo występujące litewskie), choć na tym terenie właściwie należałoby raczej terminem tym objąć nazwiska o proveniencji wschodniosłowiańskiej. Najwięcej tak rozumianych nazwisk obcych występuje w Nidzicy wśród ewangelików – prawie 9%. Brak ich w okolicy Pastęka (parafia Wilczęta), gdzie – jak podaje autorka – „Ludność niemiecka otrzymała polecenie opuszczenia swoich domostw” (s. 6).

Poza strukturą dzisiejszych nazwisk występujących na Warmii i Mazurach należy również zwrócić uwagę na ich budowę fonetyczną oraz motywujące je podstawy. Jak się wydaje, powiązanie tych zjawisk z informacjami o pochodzeniu ich nosicieli umożliwi właściwą ich analizę i pozwoli na przyjęcie najsensowniejszej – z wielu możliwych – interpretacji konkretnego nazwiska, np. w przypadku nazwiska *Mankiewicz* zarówno sufiks *-ewicz*, jak i podstawa motywująca *Mańko* : wschłow. im. *Manuil* wskazuje, że bardziej prawdopodobna jest motywacja wschodniosłowiańska, niż odwołująca się do niem. apelatywu *Mann*. Podobnie w przypadku nazwiska *Stinka* apelatywem motywującym była

zapewne ukr. *stinka* ‘ścianka’, a nie niem. *Stint*, zaś w nazwisku *Bodnar* – ukr. *bodnar* ‘ten, kto wyrabia beczki’, a nie apelatyw niemiecki.

Z wpływów wschodniosłowiańskich najbardziej wyraziste są:

- sufiksy: -'uk, np.: *Demczuk, Kościjańczuk, Osipczuk, Potapiuk, Romaniuk*;
- zjawiska fonetyczne jak pełnogłos, np.: *Derewicz, Derewlana*; h, np.: *Hubacz, Hawrylak, Horoszczuk*;
- imiona cerkiewno-ruskie motywujące nazwiska, np.: *Kuzma, Jakim, Osipczuk, Fiedorowicz, Hapowicz, Klimowicz, Makarewicz, Trochimowicz, Maniukiewicz, Wołoszuk, Zach*.

Wpływy niemieckie przejawiają się w:

- pisowni słowiańskich z pochodzenia form, np.: *Domurath, Fahl, Zollondz*;
- użyciu niemieckich imion w funkcji nazwisk, np.: *Herman, Siegmund*;
- stosowaniu niemieckich apelatywów w funkcji nazwisk, np.: *Klein, Krauze, Krygier, Naumann, Reiss, Rychter, Toffel*.

O wpływach dialektów polskich (szczególnie mazowieckiego) świadczą m.in. następujące cechy:

- sufiks -k zamiast ogólnopolskiego -ek, np.: *Niewiesk, Nyszk, Falk, Mack*;
- hiperpoprawne $\acute{m} < \acute{n}$, np.: *Jamioł* ‘Anioł’;
- prejotacja, np.: *Jamioł, Jamrozy*;
- mazurzenie ($\acute{z} > z$) *Jamrozy* (tu jeszcze uproszczenie grupy spółgłoskowej *mbr > mr*) a także wiążące się z mazurzeniem hiperpoprawne \acute{z} , np.: *Iżbicka*;
- obniżenie przed spółgłoską nosową -uN- > -oN-, np.: *Kondel*;
- przejście nagłosowej grupy $\chi v-$ > *f-*, np.: *Fałęcki*.

Wnioski

Zebrany przez magistrantki UWM materiał jest bardzo cenny dla wszelkiego rodzaju analiz antroponimicznych. Przedstawiony tylko mały wycinek współczesnych nazw osobowych Warmii i Mazur ukazuje, że zarysowana problematyka, odnosząca się zarówno do zasobu imion wykorzystywanych do nazywania dzieci urodzonych po II wojnie światowej na omawianych terenach, jak i cechy fonetyczno-morfologiczne tkwiące w nazwiskach dzisiejszych Warmiaków i Mazurów oraz motywujące je podstawy, kryje w sobie informacje wskazujące na etniczno-geograficzno-wyznaniowe związki ich nazw osobowych z powojenną historią osadniczą regionu.

Wydaje się, że tak jak fascynujące są prace nad nazwami osobowymi Warmii i Mazur w okresie średniopolskim, tak równie wiele da się odczytać z antroponimów dzisiejszych mieszkańców tych terenów. Tyle tylko, że oboma okresami historycznymi powinni zajmować się specjaliści o nieco innym przygotowa-

niu językowym. Przy pracach okresu średniopolskiego konieczna jest – moim zdaniem – bliższa współpraca polonistów i germanistów, zaś antroponimia współczesna wymaga zwrócenia się również ku problematyce wschodniosłowiańskiej.

Summary

Warmia and Mazuria are lands where ethnic population totally changed twice through the centuries. Till the end of the 18th century, anthroponymy featured solely in scarce monographs and minor articles. Personal names appearing in the individual bailiwicks chiefly reflect diversified influence of Polish and German anthroponymy. Population changes after World War II also resulted in a replacement of surname types appearing in those regions. At that time one could observe a major influence – due to non-linguistic reasons – of personal names of East Slavic origin which can be clearly seen both in the stems and in the morphological exponents of these names.